

אנו הפרוסים

אל קרן-משנה גרמני, עמו שוחחתי בשעתו במשרד-הבטחון בבון, אמר לי מחמאה כנה: "אתם הפרוסים של המורה התיכון!"

מאו שמעתי פסוק זה כמה וכמה פעמים — במחנות הצבא הגרמני (בנימה של הערצה), בחדרו של היסטוריון בריטי (בנימה של ביקורת מודאגת), במאמרי עיתונים ב"כמה שבות".

הצעיר העברי הרגיל יתיחס להערכה זו באי-רצון. הוא מכיר את הפרוסים — אם בכלל — מתוך סרטי הוליווד, בדמותם של קצינים שחצנים, המצמידים את עקבי מגפי"ם הם ברעש מיותר, בעלי גופות זקופים כ"מקלות-מטאטא, וזוחים מטומטמים.

זוהי, כמובן, קאריקטורה תעמולתית. פרוס"יה היתה יצירה היסטורית גדולה — גדולה בהישגיה, גדולה גם בכשלונותיה. גם מאלה יגם מאלה יש ויש לנו מה ללמוד.

הסנינים אמרו: אם אחד אומר לך שאתה שיכור, צחק בפניו. אם שני אומר לך שאתה שיכור, התייחס ללשון. אם שלישי אומר לך שאתה שיכור, לך לישון עד שי תתפכח. אם אנשים כה רבים — עולם — ובעיקר הפרוסים עצמם — סבורים כי לאומה העברית ה"חדשה יש תכונות פרוסיות, מוטב שנקדיש לנושא זה לפחות דקה אחת של מחשבה רצינית.

★ ★ ★

עובדה מוזרה היא שפרוסיה גולדה בארץ-ישראל. בימי מסע-הצלב השלישי, בעת המצור הצלבני על עכו (1190), החליטו כמה סוחרים גרמניים עשירים לדאוג ל"לוחמים הפצועים והחולים מבני עמם, ו"אישפוזו אותם באוהלים עשויים ממפרשים. אחרי כיבוש העיר נוסד בה באופן רשמי "המיסדר הגרמני של בית-המחסה על-שם מרים הקדושה", שנועד בשם "מיסדר ה"אבירים הגרמניים".

מיסדר זה תיקה את שני המיסדרים ז"ל צלבניים שקדמו לו (הסמפלרים וההוספ"ר טאלרים), שהם עצמם היו חיקוי מיסדרי האבירים המוסלמיים. המיסדר הגרמני קיבל מיגדול בעכו ובית-מחסה בירושלים. מפקדתו היתה המצודה הגדולה של מונספורט (ב"גרמנית: שטארקנברג), אשר שרידיה עדיין עומדים ליד משק אילון בגליל. חברי ה"מיסדר, שהיו גם אבירים-לוחמים וגם נזירים, לבשו מעילים לבנים, בעלי צלבים שחורים. אולם המפעל הגדול של המיסדר שנועד בעכו לא היה בארץ-ישראל. הוא החליט לנהל מסע-צלב פרטי בגבול גרמניה. היה זה "הדחף אל המזרח" — הרצון לכבוש ארץ חושיה, להתנחל בה ולהפריח את שמי מותיה.

המיסדר בחר בארץ שדרום וברום-מזרח הים הבלטי. ארץ זו היתה מיושבת על-ידי עובדיאיליים אומללים, שנקראו "בורר" סים" או "פרוסים". האבירים הגרמנים באו, שדדו את אדמתם וגם את שמם. תמורת זה העניקו לשרידים את השפה הגרמנית ואת הדת הנוצרית. כך נולדה פרוסיה החדשה, כארץ בה היה השלטון נתון בידי מיפקדת המיסדר.

★ ★ ★

אומה החדשה שנולדה בתנאים אלה וגיבשה לעצמה אידיאלים ברורים מאד והחלטים מאד. כמו תמיד, היו האידיאלים פרי המיסבות.

אבירי המיסדר היו אידיאליים טיים. הם היו בטוחים שהם עושים מעשה מבורך בהפריחים את השממה ובהביאם את התרבות האירופית לארץ נחשלת.

הם היו חלוצים. הם כבשו באמצעות משקיספר, אותם הקימו במיבצעים נועזים בלב הארץ האויבת, ושמשכיבם קמה בה"רנה ההתישבות הרגילה.

הם היו בקרובים (מצדיהמיב"דר") בעלי מתכונות שיתופיות, על

כל אחד מהם אפשר היה לומר: באחת ידו עושה במלאכה ואחת מחזקת השלח. הם יכלו להכריז בכנות: כל הארץ חזית, כל העם צבא.

הם הצליחו לקבץ נדרחים ולמוגז השכטים. אל ארץ-המיסדר הפרוסית נהר מיטב הנוער מכל הממלכות והנסיכויות של גרמניה. עלה כל מי שרצה לבנות ולהיבנות בארץ חדשה, עלה כל מי שהרגיש בלבו שאיפה חלוצית, כל מי שנכסף אל מדינה בעלת מתח גבוה, כוונות בטחונות מתמדת ופיתוח כלכלי מהיר.

הם לא הפרידו בין הדת והמדעי"נה. אילו הוציאו תעודות-זהות, לא היו יכולים להבדיל בין לאום ודת. הם כוננו וממשל צבאי חמור לאוכלוסיה הכבושה. הם התנגדו בחריפות לנשואית-ערבות. כנאה למדינה שנסודה עליידי צלבנים, היו חז"רים הרגשה עמוקה של "אתה בחרתנו". פרוסיה נכבשה מידי עמים אחרים, ונאלצה

לסובת הכלל. המציית הוראות הממונים עליו, הנאמן למפקדיו עד לטיפת דמו האחד רונה, המסוגל לחיות בצנע, הבו לחיי מו"רתות ובטלה, והרואה בעבודה את כל יעודו בחיים.

בימי גדולתו, היה זה איריאל מושך ומלהיב, חדר הקרבה עצי מית, של אבירים שהכריזו: ראי שונים תמיד אנחנו. הם לא ייב"שו רק ביצות, לא יישבו רק את הספר, לא הקימו רק מדינה חדשה וצבא מפואר. הם עיצבו גם השי"קפת-עולם והנחילו אותה לדורות רבים.

★ ★ ★

פרוסיה התחילה כמדינה קטנה, ב"פינה נידחת של גרמניה. בראשית מאה זו כבר הקיפה את כל צפון גרמניה. יותר

קרן ישראל

מזה: הרוח הפרוסית השתלטה על גרמניה כולה, כבשה אומה של 80 מיליון נפש. מדוע?

כדי להבין זאת, כדאי להשוות את הרוח הפרוסית עם היפוכה הגמור: הרוח האנגלית סאכסית, כל אחת משתייה היתה פרי מצי"אות גיאורפולטית מסויימת.

אנגליה היתה מוגנת במשך אלפי שנים עליידי מחסום ימי שכמעט אי-אפשר היה לעברו. גרמניה שוכנת בלב יבשת אירופה, וגבולותיה פרוצים ללא הגנה טבעית כמו"רח ובמערב.

האנגלים לא ייחסו כמעט לעולם חשיבות רבה לבעיות בטחון. לגבי גרמניה היתה זאת בעיה כל בעיות.

האנגלים (ואחריהם האמריקאים) התייחסו בוילול לצבא, ראו בקצונה מקום-מחסה ל"בנים מטומטמים של משפחות טובות. טובי הכוחות של האומה הבריטית הופנו למשק, למסחר (כולל שו"דים) ולגיהול מושבות.

הגרמנים ראו בצבא את החלק החשוב ביותר של החברה, שרות אשר בלעדיו אין קיום למדינה, למשק ולתרבות. על כן נמ"שכו מיטב הכוחות של העם הגרמני אל הקצונה. הקצינים זכו להערכה, למעמד חב"י

רתי מרומם, לזכויות-יתר. הם היו גיבורי הספרות והשירה.

האנגלים שפטו את האדם על פי העושר החומרי שהצליח לצבור. הגרמנים שפטו את האדם על פי הדרגה שהצליח להגיע אליה בצבא ובפקידות הממלכתית.

האנגלים ראו במדינה רק גג מעל לחברה, מכשיר תועלתי לנוחיות האזרחים. כלי ש"יש לצמצם את השפעתו ופועלתו עד למיני"מום האפשרי. הגרמנים ראו במדינה יחידה עליינה ומקודשת, בעלת נשמה משלה ואיש"יות משלה, חשובה עד אין שיעור מכל אורח בודד.

על כן:

האנגלים ראו באדם היחיד את הערך העליון והמודד לכל. הם שמו את הדגש על האחריות ה"אישית והמצפון האישי, על חרות האדם וזכויות האזרח.

הגרמנים ראו במדינה את הערך העליון והמודד לכל. הם שמו את הדגש על האחריות הממלכתית והכבוד הלאומי, על עוצמת המדעי"נה וחובות האזרח.

מציאות פוליטית וצבאית עשויה להש"תנות במהרה. אנגליה חדלה זה מכבר מל"היות מוגנת עליידי הים. היא פתוחה ל"השמדה אטומית. ואילו הגרמנים יכלו מ"זמן לחדול מלחיות על החרב. אולם אידי"אליים משתנים רק בקושי. האנגלים נשאר"אנגלים. והגרמנים נשאר"פרוסים, גם כש"התנאים החיצוניים השתנו לחלוטין.

★ ★ ★

אנגליה יש מעריצים בלתי-ספורים בעולם, וגם בישראל. הם אוחזים את הקסם הבריטי, את חושי-ההומור האנגלי, את היכולת הפוליטית של שוכני הא"י.

איש בעולם אינו אוהב את הגרמנים. יש המעריכים את כושר-העבודה שלהם, והם מכבדים את כשרונם הצבאי. אולם איש אינו אוהב אותם. הם אומה חסרת קסם, חסרת חושי-הומור, חסרת כשרון פוליטי, חסרת ה"יכולת להבין את הזולת, חסרת כל אותן"התכונות הנותנות טעם לחיים וצלם אלוהי לאדם.

הפאשיזם הוא מחלת-רוח לאומית, היכולה לדבוק בכל עם — גם בעם ישראל. אולם לא מקרה הוא כי נתגלה בצורתו הנוראה ביותר דחאק בעם הגרמני. 700 שנה של חינוך לצייתנות עיוורת, להאלת המדינה, להטמעת הפרט בתוך הכלל, פילסו את ה"דרך למצעד המסורף שנסתיים באושוויץ ובשקיעת גרמניה בביצת ההתנחנות.

זוהי אזהרה לכל החולך לייסד פרוסיה חדשה על חוף הים התיכון.

★ ★ ★

מדינת ישראל נוצרה בידי חלוצים ולוחמים, בכוח המהרשה והחרב. ה"יצירות העליונות של האומה העברית ה"חדשה הם צה"ל ומשקיהספר. המדינה לא מצאה את דרכה אל השלום והשותפות ה"מרחבית, אלא הפכה מבצר צבאי מכותר. אין בה דת מלבד עבודת-המדינה. דת זו מסתכמת במלים: אין אלוהים מלבד ה"בטחון, וצה"ל הוא שליח.

לכן מתכוננים מגדלים והוגי-הדעות ב"אירופה, כשהם מגדירים את ישראל, בה"ערצה או בהסתייגות, כ"פרוסיה של המזרח התיכון". הם רואים כי המציאות הפוליטית, שאנו יצרנו אותה בעצמנו, מסתת בנו ב"הדרגה תכונות פרוסיות, העלולות להפוך בנקל לאופי לאומי סופי ומגובש.

השאלה היא: האם רוצים אנחנו להיות פרוסים? ואם לא, האם אין הדבר מחייב אותנו לפלס לנו בעוד מועד דרכים מדיניות ור"חניות אחרות?